

Verlag van de Wasplatenwerkgroep van de Amsterdamse Waterleidingduinen, seizoen 2023.

Leo Jalink, januari 2024.

Inleiding

Een enthousiaste ploeg van 22 tellers heeft in 2023 in totaal 60 vlakken onderzocht. Er zijn in het seizoen 2023 wat veranderingen ten opzichte van 2022. Leo en Chris zijn gestopt. Eerder waren Jan en Riek en Nico al gestopt. Gelukkig hebben we in 2023 vier nieuwe tellers gekregen: Eke, Véronique, Rozemarijn en Ton. Harm is weer hersteld van zijn botbreuken, maar doet iets minder vlakken dan voorheen. Er zijn dus diverse verschuivingen geweest. Kees en Patricia hebben de vlakken 1 en 2 van Harm overgenomen. Johan neemt de vlakken 3, 4 en 5 van Harm voor zijn rekening, samen met Eke en Rozemarijn. Ton van Velzen doet nu de vlakken van Leo en Chris (26, 54k, 55k, 58k), deels samen met Harm. Véronique doet mee bij de vlakken van Theo en Margreet.

De inventarisaties zijn deels individueel, deels in kleine vaste teams en deels tijdens gezamenlijke excursies uitgevoerd. In totaal zijn er 331 tellingen uitgevoerd, waarbij net als in 2022 ongeveer de helft van de tellingen (160x) geen enkele telsoort werd aangetroffen. Enkele van de tellers determineren hun vondsten nu zelf microscopisch, de anderen sturen na te determineren materiaal op. In het seizoen 2023 zijn de vlakken wederom ook in de zomer geïnventariseerd. Dat is één van de kleine aanpassingen van het meetnet die voortvloeien uit de rapportage over 20 jaar wasplatenmonitoring (Jalink, 2021).

Figuur 1. Vlak 9 eind november 2023.

Opfrisavond

Net als in 2022 is weer een echte opfrisavond georganiseerd. Tijdens deze avond is uitgebreid aandacht besteed aan de herkenning van Knots- en Koraalzwammen, naast de gebruikelijke onderdelen zoals opfrissen van de methode en de soortenkennis. En uiteraard zijn daar de afspraken over de herverdeling van de vlakken gemaakt.

Figuur 2. De vallei bij de Vijfsprong met onder water de vlakken 3, 4 en 5. December 2023.

Seizoen 2023

De late herfst van 2023 was de natste die ik ooit heb meegemaakt. Het gevolg was dat diverse lage duinvalleien onder water kwamen te staan, en dat gold ook voor de proefvlakken die daar lagen. Rond half november stonden de vlakken 2, 3, 9, 24, 30k, 38, 49k, 73 en 81 helemaal of zo goed als helemaal (>90 %) onder water. En de vlakken 4, 5, 21, 23, 29, 74, 78, 82 en 83 stonden voor een belangrijk deel (> 60%) onder water of waren zeer nat plas-dras. Daarvan zijn de vlakken 4, 5, 21, 23 en 29 enkele weken later alsnog geheel onder water komen te staan. Het meest spectaculair was de vallei bij de Vijfsprong, waar een uitgestrekt meer is ontstaan dat nu de hele vallei vult en de vlakken 3, 4 en 5 volledig aan het zicht onttrekt. In december stond ook het hele Ronde vlak (met vlakken 21 en 23) onder water.

Het moge duidelijk zijn dat al dat water de paddenstoelengroei remt en het weinige wat er toch is aan het oog onttrekt. Daardoor heeft het water ook een negatieve uitwerking op de telresultaten. Wat de effecten op langere termijn zullen zijn, zullen we komende jaren merken. Op zich houden de mycelia van paddenstoelen er niet van om langdurig onder water te staan, onder andere omdat dat een zuurstofgebrek veroorzaakt. De mycelia sterven daardoor af.

Het seizoen begon hoopgevend met een niet al te droge of hete zomer, zodat er al vroeg de nodige paddenstoelen te vinden waren. Helaas daalden de aantallen paddenstoelen in de kurkdroge septembermaand sterk. Vanaf oktober kwamen de paddenstoelen weer redelijk goed op gang, vooral dankzij de regen. Het teveel aan water zorgde zoals gezegd in veel vlakken voor een vroeg einde van het telseizoen en eind november deden een paar nachten met nachtvorst de paddenstoelen in de nog redelijk droge vlakken ook geen goed. Al met al was 2023 geen topseizoen voor graslandfungi.

Figuur 3. Het Ronde vlak met onder water de vlakken 21 en 23. December 2023.

Bijzondere soorten

Net als vorig jaar werden het Veenmosvuurzwammetje en de Grijszame knotszwam weer gevonden. Verdere bijzondere telsoorten waren Verblekende wasplaat, Groensteelsatijnzwam, Trechterwasplaat, Gele wasplaat en Scharlaken wasplaat. Heel opvallend was de talrijke aanwezigheid van de Karmozijnwasplaat, deels ook in vlakken waar hij eerder niet gevonden is. Ook werden er ondanks het vroege einde van het seizoen toch nog 6 soorten Aardtongen gevonden. Van de niet-telsoorten valt vooral een rijtje bijzondere Satijnzwammen op: Blauwplaatstaalsteeltje, Gele satijnzwam, Lilagrijze satijnzwam, Grauwbruin staalsteeltje, Sneeuwvloksatijnzwam en Zwartsneesatijnzwam.

Figuur 4. Trechterwasplaat.

Figuur 5. Scharlaken wasplaat.

Zomertellingen:

In 2023 zijn voor de derde keer zomertellingen uitgevoerd. Net als in voorgaande jaren waren de Puntmutswasplaat en het Broos vuurzwammetje weer talrijk aanwezig. Ze staan bekend als echte zomersoorten. Ook het Veenmosvuurzwammetje blijkt een echte zomersoort. Heel opvallend was dit jaar het grote aantal exemplaren van de Karmozijnwasplaat, dat gevonden werd. Normaal is dat een echte herfstsoort, die in de zomer hoogstens sporadisch gevonden wordt.

	MAC	MAC	MAC	MAC	MAC	MAC
	Zomer	Herfst	Zomer	Herfst	Zomer	Herfst
Soort	2021	2021	2022	2022	2023	2023
Puntmutswasplaat	210	34	X	572	122	180
Zwartwordende wasplaat	10	845	0	523	10	1017
Broos vuurzwammetje	836	127	65	393	195	12
Karmozijnwasplaat	19	127	0	228	165	82
Veenmosvuurzwammetje	?	63	92	194	196	54
Kabouterwasplaat	0	N	0	N	1	156
Papegaaizwammetje	0	N	0	N	X	346

Tabel 1. Aantallen van de in de zomer gevonden wasplaatsoorten, weergegeven als seizoensmaximum (MAC). Het Veenmosvuurzwammetje is pas 27 augustus 2021 ontdekt, nieuw voor AWD. X = alleen aangetroffen in kwalitatief vlak. N = de aantallen van Kabouterwasplaat en Papegaaizwammetje in de herfst van 2021 en 2022 waren in deze tabel niet berekend, omdat de soort 's zomers niet gevonden was.

Wat in de tabel goed te zien is, is dat in de zeer droge zomer van 2022 maar weinig paddenstoelen te vinden waren. In 2023 was dat anders, maar daar is juist de zeer droge septembermaand terug te zien in opvallend lage herfst aantallen van het Veenmosvuurzwammetje en de Karmozijnwasplaat. Wat ook meespeelt, is dat vlak 3, enkele jaren geleden nog zeer rijk aan Karmozijnwasplaten, te nat aan het worden is. Dit jaar werden daar maximaal 14 Karmozijnwasplaten gevonden tijdens de tellingen, terwijl er vroeger honderden stonden.

Herfsttellingen

In de periode 20 augustus – 20 december zijn net als in 2022 60 vlakken onderzocht: 47 kwantitatieve en 13 kwalitatieve. In kwantitatieve vlakken worden alle vruchtlichamen van telsoorten geteld. In de kwalitatieve vlakken wordt alleen genoteerd welke soorten aanwezig zijn. Alle vlakken behalve vlak 45 zijn in het herfstseizoen ten minste 3x onderzocht, het maximum is 5 tellingen per vlak, beduidend minder dan in 2022 toen het maximum 9 tellingen was. Het slechte weer en het korte seizoen zijn daar zeker debet aan. Vlak 45 is

door omstandigheden slechts 1x geteld, maar veel is er waarschijnlijk niet gemist, want dat ooit zo goede vlak was dit jaar opvallend arm aan paddenstoelen.

In totaal zijn er 238 tellingen gedaan, ofwel gemiddeld 4,0 tellingen per vlak. Dat is een goede score, maar wel minder dan in 2022 (4,6) en in 2021 (4,3 tellingen per vlak).

Bij 140 herfsttellingen werden één of meer telsoorten gevonden, bij de overige 98 tellingen geen enkele. De bijzondere soorten zijn hierboven al genoemd.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	RL	#vlak	MAC	#geteld
<i>Clavaria daulnoyi</i>	Grijze knotszwam	KW	1	1	1
<i>Clavaria falcata</i>	Spitse knotszwam		7	530	532
<i>Clavaria fragilis</i>	Wormvormige knotszwam	KW	3	37	37
<i>Clavulinopsis corniculata</i>	Sikkelkoraalzwam	KW	1	4	4
<i>Clavulinopsis helvola</i>	Gele knotszwam	GE	9	399	552
<i>Clavulinopsis laeticolor</i>	Fraaie knotszwam	KW	13	709	973
<i>Clavulinopsis luteoalba</i>	Verblekende knotszwam	KW	14	584	890
<i>Cordyceps militaris</i>	Rupsendoder		3	7	7
<i>Entoloma incanum</i>	Groensteelsatijnzwam	BE	1	60	61
<i>Geoglossum cookeanum</i>	Brede aardtong	KW	0	0	0
<i>Geoglossum elongatum</i>	Kortsporige aardtong		4	19	19
<i>Geoglossum fallax</i>	Fijngeschubde aardtong		2	11	11
<i>Geoglossum glutinosum</i>	Kleverige aardtong		3	113	113
<i>Geoglossum umbratile</i>	Slanke aardtong	KW	0	0	0
<i>Hygrocybe acutoconica</i>	Puntmutswasplaat	KW	9	180	220
<i>Hygrocybe cantharellus</i>	Trechterwasplaat		0	0	0
<i>Hygrocybe ceracea</i>	Elfenwasplaat	GE	14	186	202
<i>Hygrocybe chlorophana</i>	Gele wasplaat	KW	1	4	4
<i>Hygrocybe coccinea</i>	Scharlaken wasplaat	BE	3	46	47
<i>Hygrocybe coccineocrenata</i>	Veenmosvuurzwammetje	KW	2	54	73
<i>Hygrocybe conica</i>	Zwartwordende wasplaat		30	1017	1547
<i>Hygrocybe conicoides</i>	Duinwasplaat		0	0	0
<i>Hygrocybe constrictospora</i>	Vermiljoenwasplaat		0	0	12
<i>Hygrocybe helobia</i>	Broos vuurzwammetje	BE	1	12	12
<i>Hygrocybe insipida</i>	Kabouterwasplaat	KW	13	156	189
<i>Hygrocybe laeta</i>	Slijmwasplaat	KW	8	482	490
<i>Hygrocybe miniata</i>	Gewoon vuurzwammetje		27	1189	1869
<i>Hygrocybe phaeococcinea</i>	Karmozijnwasplaat	BE	5	82	109
<i>Hygrocybe psittacina</i>	Papegaaizwammetje	GE	17	345	577
<i>Hygrocybe russocoriacea</i>	Geurende wasplaat	BE	1	1	1
<i>Hygrocybe virginea</i>	Sneeuwzwammetje	GE	10	321	419
<i>Hygrocybe vitellina</i>	Verblekende wasplaat	KW	1	15	15

Tabel 2. Telsoorten in de periode 20-8 t/m 20-12-2023. RL = Rode lijst code (BEdreigd, KWetsbaar, GEvoelig). #vlak = aantal vlakken waarin de soort gevonden is. MAC is seizoensmaximum, berekend zoals in het rapport. #geteld = werkelijk getelde aantal vruchtlichamen per soort, dus niet gecorrigeerd voor het aantal tellingen per vlak. MAC en

#geteld hebben alleen betrekking op de kwantitatieve vlakken, want in de kwalitatieve vlakken worden de vruchtlichamen (meestal) niet geteld.

Tabel 2 geeft een overzicht van de gevonden telsoorten. In totaal zijn 9063 paddenstoelen geteld van 27 telsoorten. Daarvan staan 20 soorten op de Rode lijst (zie kolom RL). De Fraaie knotszwam en de Kleverige aardtong waren in 2023 opvallend talrijk. Ook de Scharlaken wasplaat, een indicator van de betere wasplaatgraslanden, werd beduidend vaker gevonden dan in 2022.

Figuur 6 en 7. Kleverige aardtong en Gele knotszwam

Figuur 8. Fraaie knotszwam.

Het jaar 2023 was net als 2022 in zijn algemeenheid een beduidend minder goed jaar voor de paddenstoelen van wasplaatgraslanden dan 2021. In totaal werden er in 2022 ongeveer 25% minder paddenstoelen gevonden dan in 2021 en in 2023 zelfs bijna 30% minder.

Literatuur:

Jalink, L.M., 2021. Wasplaatgraslanden in de Amsterdamse Waterleidingduinen – 2. De resultaten van 20 jaar monitoring met speciale aandacht voor de periode 2010-2020.